
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ЗБОРНИК РАДОВА
Књига XII
ОДЈЕЉЕЊЕ КЊИЖЕВНОСТИ И УМЈЕТНОСТИ
Књига 18

ЂОПИЋЕВО СТОЉЕЋЕ
ЗБОРНИК РАДОВА
ПОВОДОМ СТОГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА

ГЛАВНИ УРЕДНИК
Академик Рајко Кузмановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Академик Драгољуб Мирјанић

УРЕДНИК
Академик Слободан Реметић

ПРИРЕЂИВАЧ
Академик Љубомир Зуковић

Бања Лука 2016

ДИЈАЛЕКАТСКО И ПОКРАЈИНСКО У ПРОЗНИМ ДЕЛИМА БРАНКА ЋОПИЋА¹

Рада Стјковић²

Институт за српски језик САНУ, Београд

Апстракт: Задатак овога рада јесте да утврди које се дијалекатске говорне особине и која покрајинска лексика могу уочити у Ћопићевим прозним делима и покаже у коликој мери су оне осликале дијалекат Ћопићевог родног краја, а у коликој обогатиле српски књижевни језик.

Кључне речи: Бранко Ћопић, књижевни језик, дијалекатске особине, покрајинска лексика.

1.0 Познато је да је говор Ћопићевог родног Подгрмечја, омиљеног простора његове прозе, у основици српског књижевног језика (и)јекавског изговора. Добро је знано и то да ниједан наш народни говор није идентичан са језичким стандардом, па тако ни говор Ћопићевог завичаја, који припада западнобосанским ијекавским говорима херцеговачко-крајишког дијалекта.³ Задатак овога рада јесте да утврди које се дијалекатске и покрајинске говорне црте могу уочити у Ћопићевим прозним делима и покаже у коликој мери су оне осликале дијалекат Ћопићевог родног краја, а у коликој обогатиле српски књижевни језик.⁴

¹ Овај рад је настао у оквиру пројекта *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика (178009)*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

² rada.stijovic@isj.sanu.ac.rs

³ Најопштији увид у особине овога говора пружа монографија М. Дешића, *Западнобосански ијекавски говори*, а о дијалекту *Дијалектологија српскохрватског језика* Павла Ивића. Термин *херцеговачко-крајишки* уводи Ивић уместо термина *источнохерцеговачки* у својим последњим радовима, сабраним у књизи *Српски дијалекти и њихова класификација* (в.).

⁴ Појмови дијалекатско и покрајинско разграничени су на начин на који се то чини у Речнику српскохрватског књижевног и народног језика САНУ. Покрајинским речима се сматрају оне које се не говоре у књижевном језику, али не носе на себи обележје неког локалног говора, као нпр. *осук*, *тобалица*, *талајати*. Дијалектизми су

Материјал за рад узиман је из следећих дела: Пролом, Бојовници и бјегунци, Башта сљезове боје, Глуви барут, Доживљаји Николетине Бурсаћа, Изабране приповијетке, Под Грмечом, Орлови рано лете, Дјечак прати змаја, и Глава у кланцу, ноге на вранцу,

2.0 У свим анализираним прозним остварењима ауторски говор остаје у оквирима књижевног језика. У њему се може наћи нека реч или исказ који носи локалну боју онда када аутор преноси туђи говор, било у виду управног било неуправног говора, али они су тада углавном обележени знацима навода и(ли) назначени на неки други начин (експлицитним исказом да су то туђе речи и сл.):

– По селу се причало да ... болује од срамне болести „*вранце*” (Пролом, 65). Био ти је међу њима пензионисани аустријски „*фелбаба*” Вук Рашета (БСБ, 13). Даље се или не може или се не иде, ако већ путник није будала и „*вантазија*”, *што би казао мој дјед* (БСБ, 21). Одсједи старина седам дана у среској „*бувари*” (БСБ, 8).

Понекад, врло ретко, и приповедач употреби неку дијалекатску или покрајинску реч:

– Па да се закунемо – прогунђа Стриц и преста да штрпка своју *курузу* (ОРЛ, 32). Људи нит су узели косе, нит су припасали *тобалице* с брусовима (ББ, 282). Двојица запрћени торбама, а у једног допола натрпана *џака* (Дјечак, Р. МС).

Интересантно је приметити да Ћопићев приповедач употребљава само одрични глаголски облик *нисам* (*нису* и др.):

– У мени никако да ишчили и остари сјећање на један сјеновит богат таван ... Никад га до краја *нисам* истражио (БСБ, 77). Ни моји плави словенски преци *нису* били ништа мањи разбојници (БСБ, 81). Година рођења? То већ *нисам* знао, није знао ни мој дјед (БСБ, 68).

Ћопићеви јунаци углавном користе обе варијанте и *нијесам* и *нисам*. Ијекавска варијанта је типична за наведени дијалекат (уз ретку употребу икавског облика), али га носиоци дијалекта, чак и образовани, сматрају неправилним па када настоје да говоре књижевним језиком употребљавају облик *нисам* (Дашић, 122):

– Одједном видим да ја више *нијесам* ове земље човјек и да су ми тијесни сви њезини закони (БСБ, 55). Далеко нам црква, а војску још *нијесам* служио. Богами, ја *нијесам* ни чуо да бог има дјеце – извали најменик (БСБ, 37). *Нијесам* ни ја ништа крио, па мирна Босна (ОРЛ, 108). Стриц се накостријеши и свађалачки се отресе ... Нек ме и усташе укебају, само нек

речи које су се у свом развоју покорице неком гласовном закону, као, нпр., *крув*, *џандар*, *тревити се*.

нијесам с њом (ОРЛ, 116). Ух, тога се нијесам ни сјетио! – одахну Мачак (ОРЛ, 130). Ехе, зар још нијеси заглавио у бихаћкој „Кули“? – грокнуо би кум Рожљика (БСБ, 88). Нијесмо ми више дјеца ... одговори Јованче (ОРЛ, 107).

– Па зар већ нисам рекао да је она! – наљути се Стриц (ОРЛ, 46). Тога се нисам ни сјетио, мајсторе – рече Јованче (ОРЛ, 55). Па још га нисам видјела (ОРЛ, 73). Хеј, мој драги, па зар ти нису казали? – уозбиљи се Милош (БСБ, 114).

3.0 Дијалекатске особине у анализираним делима нису у пуној мери заступљене. У говору Ђопићевих јунака нема многих, па чак ни неких типичних, особина западнобосанских говора или уопште херцеговачко-крајишког дијалекта, али се понекад појави нека врло специфична особина, као што је, нпр., дуалски облик *рогу* и др.

Пре него што се пређе на изношење запажања о дијалекатским цртама у поменутих делима, ваља напоменути да тих црта у остварењима за децу готово да и нема. У њима и јунаци и приповедач говоре књижевним језиком. Нема чак ни покрајинске или ређе лексике, којом иначе обилује Ђопићево дело. Ђопић је, несумњиво, брижљиво водио рачуна о својим малим читаоцима, о томе да најширем читалачком кругу деце дело буде разумљиво и пријемчиво.

3.1 Фонетика. Редукција вокала спада у типичне особине западнобосанских говора, а и шире. Она се, међутим, не бележи у поменутих делима. Изузетно смо уочили именицу *Туркесница* „пеј. и ир. од Турко, Турчин“:

– Стојане, брате, да се *Туркеснице* овамо не увале? – Какве *Туркеснице*? (Пролом, 611).

3.2 Сажимања вокала бележе се најчешће код финалне групе -ао (<ъл), ређе код других сличних група:

– И он *дошо* да види (БСБ, 129), Обојицу је данас *истуко* (ОРЛ, 15). Он ми је и матер прије вакта у гроб *оћеро* (Пролом, 136). То ти је тамо гдје је *ђаво реко* лаку ноћ (Приче, 120). Дабогда се *смандрљо* с тога дрвета и разбио се ко мисирача! (Приче, 226). Што би ти ... због нашије трбува *укидо* своју срећу (ББ, 116). *Утеко* лопов, па да (БСБ, 21). И још као дијете *скито* сам се уз рат по Сријему (ББ, 103).

– Није нико *видо* рибу (Глава у кланцу, 50).

– Има све и како је Ђуро тамо *погино*, и шта је све пред смрт мислио (ББ, 119).

Понекад се у оквиру истог исказа, чак једне реченице, употребе оба лика:

– Он би теби *прогледавао* кроз прсте, па ти куд *пошо* да *пошо* – утаче се самарција (БСБ, 54). Ама како ти се то деси, кад си још на Јасенку *протркао* крај нас? – *Протрко*, ал са зечијацима у стрини (Пролом, 317).

Као што примери показују, све су ово облици који се јављају и у разговорном стилу књижевног језика.

3.3 Рефлекс јата је очекивано *је/ије*. Као и у већини ијекавских говора и у говору Ћопићевог родног краја има и нешто лексичких примера са *и* и неколико примера са *е* на месту старог јата, што налазимо и у Ћопићевој прози:

– Каплар Јово ... мрмољи и миче уснама као зец у *детелини* (БСБ, 73). То су тенкови, пролазе *цестом* (ОРЛ, 109). Искри се небом *звездани* трепет (Видран Видрић, 214).

– Овај камен ти је најбољи за оштрење *сикуре* (Р. МС), *Нисам* чуо како су цапнуле цокуле (Р. МС). В. и примере под 2.0.

Аналогијом према мушком роду, где је јат испред *о* од *л* дало *и*, успоставља се *и* и у женском роду:

Тако куса крова *стидила* би се најцрња циганска ковачница (ОРЛ, 25). Читавог прољећа нисам *видила* зрнце соли (БСБ, 129). Ихај, *живила* браћа Руси и козаци (Пролом, 80).

Код Ћопића редовно налазимо *рје* (<*рђ*): *рјечица* (БСБ, 72), *рјечито* (БСБ, 50), у *рјешавању* (БСБ, 49), *рјешењу* (ОРЛ, 94), *горјеле* (ОРЛ, 37), *изгорјела* (БСБ, 43), *одгорјеће* (Глуви барут, 101), *прегорјелог* (БСБ, 80), *сагорјели* (БСБ, 38), од *сагорјела* (ОРЛ, 154), *многогрјешног* (ОРЛ, 155), *старјешина* (Глава у кланцу, 3).

3.4 Познато је да сугласник *х* није део консонатског система највећег дела српских дијалеката, па тако ни Ћопићевог Подгрмечја. Из говора Ћопићевих јунака он често бива изостављен, или супституисан са *в*, ретко са *к* (овде не говоримо о ситуацијама у којима је та супституција регуларна и у књижевном језику):

– *Ора* (хора) за копање кукуруза (Пролом, 11). *Е, Орвати*, Шокци, ко њих не зна! (Пролом, 425). Идем у Банат, за бољим *љебом* (БСБ, 84). Ваља и јутрос *љеба* јести (БСБ 23). Мучи, брате, а ја се већ *оладио* (Прип., 31), Буде ли требало и сами ћемо помоћи да се та банда *повата* (Пролом, 368). Куну те жене по селу, *стра* бојжи слушати (Пролом, 208).

– И још као дијете скито сам се уз рат по Сријему *трбувом* за *крувом* (ББ, 103). Што би ти, да прости Бог, због нашије *трбува* укидо своју срећу (ББ 116). Није ми сад жао што сам остао без свога *крува* и заната (БСБ, 84).

– Нема с њим *дослука* ни ахбаблука (Пролом, 562).

Иначе, примери са *х* редовни су у ауторском тексту, а чести и у говору јунака:

– За љетњих ноћи *хучу* по Гају аветињске сове (ОРЛ, 4). *Отпухивао* је Николетина (Пролом, 626).

– Купи за динар бијеле мисираче – „халуше” (Р. МС). Велике [су] уко-
љице и *хрсузи* да таквих надалеко нема (ББ, 85). Па де га сад роди и на својој
сиси *отхрани* да те убије, лопов (БСБ, 130). Ено, и она моја покојница ... лак
јој онај облак под који је одлетила *гаравијех* опанака (БСБ, 130). Куд *бих* сад с
њом, бог је видио? (БСБ, 135). Берија, берија, оробеше нас *пустахије* (ББ,
170). *Хоћеш* да се бијеш? (ОРЛ, 16).

3.5 Фонема *ф* постоји у говору Ћопићевих јунака, али се покаткад
уместо ње јавља фонема *в*:

– Каквој *фабрици*? Да то неће бити у *Африци*, бако, у Ел Шату? (БСБ,
146). Брр, хајде ти први, ево ти *фењер* (БСБ, 146). Био је Вук толико година
жандармеријски *фелбаба* (БСБ 27). Пиши и мене у војску без смјене ... све
док не *форикујемо* до Косова! (Р. МС).

– Елем, јопет нам се није затрало сјеме ко што сам ја мислио онда кад
смо се оно претуцали по свијем *вронтовима* (Дјечак, 104). Видите ли да је све
ово сиротиња и *вукарештина*? (Пролом, 301). Бојим се, *треввиће* се нешто, па
ћу умријети сам, без свијеће (ББ, 435). Ехеј, магарци, *вантазије*, озепшћете,
бог вас убио! (БСБ, 20).

3.6 Јекавско јотовање се среће само у говору појединих личности,
који употребљавају и нејотоване облике, док се у ауторском тексту јав-
љају само књижевне нејотоване форме:

– Кад ми ти понарастеш, нек онда онај мрцињааш, *мећед*, привири у на-
ше кукурузе! (НБ, 10). *Ђе* си ми, Раде, побратиме мој! (БСБ, 14). *Воће* сам ти
у русак спремила оно твојије прња (ББ, 117). Страшиво [ми је] да га *ћегод* не
пропијем (БСБ, 10). Каква је тебе невоља *доћерала*? (БСБ, 145). *Ђерам* ја ...
пензију (БСБ, 145).

– *Гдје* си ти видио да се кљусад вежу пред цркву (НБ, 258). Нема *овдје*
за вас ништа (Пролом, 310). Дај вамо па ћеш *видјети* (БСБ, 11). Ај, ај, ај! – ра-
зочарано се вајкао *дјед* (БСБ, 32). *Дјечачина* ... жижи у бјегунца (Пролом,
209).

3.7 У говору Ћопићевих ликова срећу се, не често, и неке друге
фонетске дијалекатске особине, као што су протетички гласови: *јопет*,
нуглић, затим упрошћавање сугласничких група (*шеница*, *чела*, *русак*,
таки, *оваки*, *некаки*), супституције (*врепчић*, *џандар*), редукције само-
гласника (*вамо*, *нако*) итд.

4.0 Морфолошке и синтаксичке разлике у односу на књижевни је-
зик нису бројне ни у дијалекту, а још мање су заступљене у језику Ћо-
пићеве прозе. Поменућемо овде неке одлике које одступају од стандар-
да, али и неке које су у њему ретке.

4.1 Вокатив мушких имена на *-ица* једнак је номинативу, што је у складу с говором тога краја (Дешић, 241), а и са старијом нормом српског језика (Стевановић, 232):⁵

– Жуја би наставила да сањиво цвили: – *Николица, Николица!* (ОРЛ, 37). Збиља *Николица*, куд си ти то јутрос пошао? (ОРЛ, 30). Слажеш ли се, *Николица?* (ОРЛ, 34). А ти, *Мујица?* Нешто си ми потамнио (Пролом, 320). *Мујица*, ето нам авиона (Пролом, 373).

4.2 Забележен је и вокатив на *-о* код именице женског рода на *-ица*, што се такође среће у говору Ћопићевог краја (поред чешћег облика једнаког са номинативом) (Дешић, 229):

– *Радозналицо* проклета, свуд ти мораш прва завирити! — дрекну из лијеске љутит глас (ОРЛ, 14). *Кукавицо*, да би ли *кукавицо!* (Пролом, 389). А је ли ти, *шишкавицо*, оваква и онаква, ти ми боље од мене знаш какав је вук, а?! (БСБ, 8). Ама је ли то истина, стара *скитницо?* (ОРЛ, 83).

4.3 Једносложне именице се често у западnobосанским говорима јављају без проширења у множини, тј. чешће него у књижевном језику (Дашић, 216). У анализираној прози уочили смо именице *рози* и *млини*:

А је л' имало *роге?* (Глава у кланцу, 4). Добиће неко вилама иза *рогу* (БСБ, 41). Охо, кад већ он тако каже, онда крупни *млини* мељу (БСБ, 41).

Иначе, уобичајени облик множине ових именица у анализираним делима гласи *рогови* и *млинови*.

4.4 Осим општераширених старих облика двојине – *руку* и *ногу*, које за овај крај потврђује и литература (Дешић, 231, поред *рукува*, *ногува* и *нога*, 232), код Ћопића налазимо и облик *рогу*:

– Чујеш ти, мого би неко добити вилама *иза рогу*, не буде ли спавао гдје бог заповједа! – попрјети дјед Раде (Сурова школа, 530). Добиће неко вилама *иза рогу*, па ће га проћи воља за Маријаном (БСБ, 41). Е, вала би због овога неком ваљало дати вилама *иза рогу* (Стари невјерник, 395).

4.5 У Ћопићевој прози јављају се придеви са префиксом *су-*. Ово је у савременом српском књижевном језику изразито непродуктиван префикс и комбинује се са малим бројем лексема. Савремени речници бележе свега петнаестак таквих придева, а и они су, за говорника књижевног језика, махом необична образовања. Код Ћопића налазимо примере *субенаст* и *сумлак*:

⁵ Нормативна граматика српског језика налаже да ове именице у вокативу имају наставак *-е* (*Перице*, *Томице*), попут именица женског рода на *-ица* (Пипер, 87).

– Нашим првим комшијама сваког прољећа однекле добатрга и сам какав *субенаст* човјек, обично дјечачина, па ради цабе или за малу пару (БСБ, 34). Сумлак вјетар обара се низ удолину (Р. МС).

Ове две лексеме потврђене су у Речнику Матице српске само са по једним Ћопићевим примером. То поткрепљује тврдњу да је овај вид придева сасвим обичан на територији херцеговачко-крајишког дијалекта, за разлику од књижевног језика и осталих говора, у којима су потврђена само ретка појединачна лексичка образовања овога типа (Стијовић, 518).

5.0 Западнобосански говор одликује и постојање посесивног генитива, који није уобичајен у стандарду, а среће се и код Ћопића:

– Ама, зар неко из поштене старе *Ћопића куће* има образа да јавно и отворено, пјесмом, помиње тамо некакву чупоглавицу ...? (БСБ, 41). Пролазник се одмах досјећао да ће то бити онај слијепи *Ћопића коњ* (БСБ, 71).

5.1 Предлог с генитивом *осим*, поред уобичајених значења (којим се одређује изузимање онога што казује реч у генитиву: изузев, односно, којим се одређује да се ономе што је казано именом у генитиву још нешто додаје: поред), чује се у говору Ћопићевих јунака и у значењу која нису одлика књижевног језика:

– *да значи одсуство онога који је означен именом у генитиву, без: Ма, брате мој, зар то не може баш никако осим мене?* – отпухивао је Николетина (Пролом, 626). *Куд ћу ја осим свога друштва?* (Пролом, 328). Нека се они кољу и носе колико им драго, али некако осим нас (Глуви барут, 185).

– *да значи место које се налази даље од нечега или од некога: даље од, издвојено од, изван:* Нека га ђаво носи осим нас – прогунђа Мачак (Пролом, 523).

5.2 Код Ћопића срећемо конструкцију *у + ген.* у оним значењима која се у стандардном језику изражавају посесивним дативом или присвојним придевом:

– Раде, брате, само да се спасим до првог снопа, а *у мене* јечам ... још мало, па ће ушилићи бркове (БСБ, 41). *У мене* кућа на осами, под самом шумом (Пролом, 532). Право велиш, и *у мене* ено пропаде јуне (Под Грмечом, 146).

5.3 Конструкција *за + ген.* за означавање времена трајања радње није нестандартна, али је у књижевном језику ретка:

– Уријетко, обично за *неродних година*, силазили су из планине медвје-ди и пустошили по Вргељу (Пролом, 505). У просјелинама ... за *временитих дана* хучи набујала вода (ББ, 446). Знач, на то се за *Швабина вакта* није ни пазило толико, али сад је све друговачије (ББ, 106).

5.4 Словенски генитив, који се данас у стандарду осећа као архаизам, а који литература осамдесетих година бележи као чест у херцеговачко-крајишким говорима (Дешић, 278), среће се и код Ћопића:

– Не дамо ми, богме, свога *Николице* (ОРЛ, 31). Ти ни *своје главе* нећеш умјети склонити ни ушчувати (Пролом, 205). Присталице нове државе чини се да и не виде *Алије* (Пролом, 34).

6.0 Код Ћопића се јавља, у говору његових јунака, и један тип безличне реченице карактеристичне за говор коме Подгрмечје припада (Дешић 302–303), а и шире⁶, а то је реченица која се састоји од крњег перфекта безлично употребљеног, заправо радног придева средњег рода⁷:

– О мајку му лоповску! Куд је сад *ижињало* („решило, наумило”) да се одозго баца! – чудило се Јовандека (Пролом, 685). Шта ћеш, пријо, и мене је у рату *опирило* и *дигло ми* све и црно испод нокта (Не тугуј бронзана стражо, 18). Однекуд се пронесе вијест да је у Србији . . . већ одавна „*запуцало*” (Пролом, 218). Јах, јес видио нашег Хусе! Бака, бака! Боме ти тај драма државом. – *Дало му*, мој брате, заслужио (Пролом, 35).

7.0 Посебну пажњу истраживача захтевала би Ћопићева пребогата и врло разноврсна лексика. Има у њој и обиље покрајинских речи, које по форми најчешће имају све одлике књижевног језика па су стога могле да буду заступљене у тако великом броју у Речнику српскохрватског књижевног језика⁸, има и ретких, мало употребљаваних речи, затим речи које речници потврђују само Ћопићевим примером и било би потребно утврдити да ли је то његова својеврсна творевина, покрајинизам или само врло ретка лексема. Овакво богатство захтева посебно истраживање и надилази оквире овога рада. Навешћемо без навођења значења и примера, илустрације ради, само мали део из препуне Ћопићеве лексичке ризнице:

⁶ В. Драгољуб Петровић, *Говор Баније и Кордуна*, Нови Сад – Загреб, 1978, 139. и Исти, *Говор Змијања*, Библиотека Зборника за филологију и лингвистику, Нови Сад, 1973, 151–152.

⁷ О безличним реченицама у Ћопићевим романима писала је Јелена М. Стевановић, *Наука и слобода: Зборник радова са Научног скупа* (Пале, 6–8. јуни 2014.) / [главни уредник Милош Ковачевић]. Источно Сарајево: Филозофски факултет, 2015. (Пале : Dis comrapu). – 544 стр. Овим радом није обухваћен тип безличне реченице о којој ми говоримо.

⁸ Лексема које су потврђене Ћопићевим примером у Р. МС има неколико хиљада. Упоредивање са оним што доноси Р. МС показало је да један број примера који се доноси као Ћопићев заправо не припада њему већ Ћоровићу (страхиво, пусла, спржаст, спртљати) или Ћипику (чесмина, шињора).

– багрљавац, бугарања, велебиље, времењак, кукавел, мајкан, неснага, новакиња, осук, отик, привола, попудбина, потукач, суртулија, тобалица, трњавица, укољица, урлап, фелбаба, чекетало, шумњак; долигати, дрељити се, жижити, жуљати (курузу), завагивати се, ижињати, измоћи, лубардати, љумати, навагивати се, нацекати се, наштрљити се, одуминути, окосити се, плинити, поједрити, прилагивати, промунтати, пупутати, ргетати, сјезерати се, скљунути се, талајати, узмигати се, укабулити, укекерити, укљаурити, урабошити, урегулати, устраиити, усањати, устуриити се, фориковати, цмолити, цуровати, чрчкати, швигнути, шишнути; временит, вршињевит, глођав, закренут, зашаптан, кан, кркељав, мамен, чељадећи; заузгред, испријеварке, назорице, накомице, обдан, обноћ.

Нема сумње да овако богата лексика заслужује не само да буде испитана и описана, већ и да буде сабрана у посебан речник Ћопићевог језика, а то свакако може и треба да буде подстрек да се сачини и речник Ћопићевог родног краја. Био би то дуг Ћопићу, вредан допринос науци о језику и подсетник какве све могућности пружа српски језик.

8.0 У целини гледано у Ћопићевом делу доминира књижевни језик. Проза за децу писана је готово искључиво њиме. У њој нема ни неуобичајене, несвакидашње и покрајинске лексике, којом иначе обилује Ћопићево дело. Ретке дијалекатске особине готово увек су оне које се срећу и у разговорном стилу књижевног језика, тако да се оне у њему и не морају посматрати као дијалектизми. У осталим прозним остварењима приповедач говори књижевним језиком, а јунаци у дијалекту, али не увек, не доследно. Међу дијалекатским цртама и овде доминирају оне широко распрострањене у српским народним говорима. Несумњиво је у основи оваквог поступка тежња да дела буду пријемчива најширој читалачкој публици.

СКРАЋЕНИЦЕ И ИЗВОРИ

ББ: Бојовници и бјегунци, Београд 1966. и 1983.

БСБ: Башта сљезове боје, сајт Учитељског факултета, Београд.

Глава у кланцу, ноге на вранцу, сајт www.rastko.rs

Глуви барут, Београд 1957. и 1975.

Дјечак: Дјечак прати змаја, Београд 1956.

НБ: Доживљаји Николетине Бурсаћа, Сарајево 1956. и Београд 1975.

ОРЛ: Орлови рано лете, сајт Учитељског факултета, Београд.

Под Грмечом, Београд 1938.

Прип.: Изабране приповијетке, Београд 1946.

Пролом, Београд 1983.

Сукова школа, Београд 1948. и 1968.

Р. МС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*. Нови Сад – Загреб: Матица српска и Матица хрватска, I–III/ (1971–1976) Нови Сад: Матица српска, IV–V.

ЛИТЕРАТУРА

Далмација, Стево, *Рјечник говора Поткозарја*. – Бањалука (Глас српски), 2004.

Дешић, Милорад, *Западнобосански ијекавски говори*. – Српски дијалектолошки зборник, Београд (Институт за српскохрватски језик), 1976, књ. XXI, 316 + пет карата.

Ивић, Павле, *Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и штокавско наречје*. – Нови Сад (Матица српска), 1956, 132–156.

Ивић, Павле, *Српски дијалекти и њихова класификација* (приредио Слободан Реметић). – Сремски Карловци – Нови Сад (Издавача књижарница Зорана Стојановића), 2009, 17–38.

Пипер, Предраг, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад (Матица српска), 2013.

Стевановић, Михаило, *Савремени српскохрватски језик I*, Београд (Научна књига), 1970.

Стијовић, Рада, *Деминутивни придеви с префиксом су-*. — Годишњак за српски језик и књижевност, Ниш (Филозофски факултет), књ. 13, 2013, 513–520.

Summary

Dialect spoken in Podgrmeč, and majority of Ćopić's heroes are from that area, is part of the Eastern Herzegovinian dialect, which is at the foundation of the Serbian literary language, but in some parts it differs from it. This article gives an overview of dialectic traits of the language spoken by Ćopić's heroes. It was established that the storyteller in Ćopić's works always uses literary language, also that the children novels are completely written in literary language, with rare dialectic aspects that are found in conversational style of the literary language. Ćopić's works are getting their local colour from a very rich and versatile country vocabulary, which deserves to be presented in a form of a special dictionary. Also Ćopić's overwhelming vocabulary needs to find its place in a separate lexicographic issue.